

Posudek oponenta

Název práce: Dramatická výchova ve výuce kanonických literárních děl na střední škole

Autorka: BcA. Bára Meda Řezáčová

Vedoucí práce: MgA. et Mgr. Gabriela Zelená Sittová

Oponent: doc. Radek Marušák

Diplomová práce Bary Medy Řezáčové směřuje do oblasti aplikované dramatické výchovy - otevírá, mapuje a zkoumá možnosti propojování dramatické výchovy s cíli literární výchovy na střední škole. Autorka si klade nelehký cíl – ověřit možnosti dramatické výchovy jako cesty jak „rehabilitovat“ (s.12) literární kánon, konkrétně dvě jeho stěžejní díla – Máj K.H. Máchy a Babičku B. Němcové – ve čtenářském povědomí středoškolských studentů (tamtéž). Autorkou realizovaný předvýzkum dokázal autorčin předpoklad, že tato díla budou ze středoškolského kánonu patřit mezi nejméně oblíbená. Její výběr je tedy výběrem náročného úkolu a nelehké výzvy.

Práce má jasnou a provázanou strukturu, autorka otevírá zásadní témata související s jejím akčním výzkumem. V úvodních kapitolách vymezuje nejednoznačný pojem literární kánon a vztahuje ho ke kurikulárním středoškolským dokumentům a učebnicím. Činí tak (stejně jako v dalších kapitolách) s oporou o odborné zdroje, zároveň autorsky – odborné zdroje komentuje, doplňuje, uvádí do souvislostí, doplňuje o své soudy a zkušenosti. Část práce zabývající se literárním kánonem je uzavřena malým autorčíným výzkumem, jímž nasvědčuje zrcadlení pojmu v konkrétní realitě současné praxe.

Autorský přístup je patrný i v dalších kapitolách, zejména v kapitolách vztahujících se k dramatické výchově. Díky autorce nečteme už poněkoli káté o tom, jaké jsou principy dramatické výchovy, ale čteme, jak se tyto principy vyjevují v jejím tématu a praxi, přičemž je tato četba založená na věděni a smysluplném vztahování se, nikoli na dojmech. Při mapování východisek je tak zřejmý autorčin v nejlepším slova smyslu sebevědomý přístup k tématům, která otevírá, schopnost tvořivě pracovat se zdroji a proměňovat, doplňovat, obohacovat je ve vztahu ke své praxi a svým zkušenostem.

Praktická část dokládá schopnost autorky aplikovat svá zjištění a záměry v praxi. V práci uvádí dva scénáře lekcí pro středoškoláky vztahující se k Máchovu Máji a Babičce Boženy Němcové. Oběma lekcím předchází zevrubná komplexní analýza obou děl – autorka ukazuje, na jak pevných znalostních pilířích její lekce stojí, přičemž toto věděni transformuje do pedagogicky zajímavého a inspirativního díla. Provokativní je i autorčina snaha těmito lekcemi propojit dvě odlišná literárně – didaktická východiska: kompetenčně pojaté východisko Jiřího Kostečky a proti němu se stavící pojetí Pavla Janouška (obě viz autorčín Seznam literatury). Lekce opravdu provází vědomá snaha propojit zážitek tvorby, exprese a s poznatkovou rovinou. S odkazem na knihu *Literatura v akci*¹ mluví diplomantka ve svém procesu o důrazu na nenarativnost a vědomé propojování exprese a reflexe s další rovinou – rovinou výkladovou. V lekcích prokazuje možnost smysluplné, vzájemně se propojující symbiózy

---

¹ MARUŠÁK, Radek. *Literatura v akci: metody dramatické výchovy při práci s uměleckou literaturou*. 1. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2010. 195 s. ISBN 978-80-7331-172-8.

těchto rovin a z mého pohledu opravdu nabízí most mezi stanovisky J. Kostečky a P. Janouška. Metody dramatické výchovy jsou autorkou využity jako brány do světa pojmů, znalostí, ale zejména vztahů - vztahů nejen uvnitř uměleckého obrazu, ale i vztahů k současně žitému světu. V tom – vracíme se zpět – vidí autorka zásadní cestu, jak obhájit díla literární kánon u této skupiny studentů a jak také obhájit literární kánon jako takový. A rád ocituji autorčinu větu ze strany 33: „Dramatické metody tedy nevyužíváme, aby bylo učivo „lépe zapamatováno“, ale k tomu, aby bylo poznáno.“²

Slovo vztah se mi přečtení vracelo stále – toto slovo celou práci provází a určuje. Autorka nepíše o jevech, ale přemýšlí o vztazích. Čtenáři tak nabízí mnohvrstevnatý provázaný text odborně podložený, zároveň autorsky originální. Zatím nezmíněným, ale důležitým kladem je i kultivovanost jazyka, jakým je napsána.

Práci s radostí doporučuji k obhajobě a doporučuji (i při zvážení první poznámky v Doporučeních k obhajobě) klasifikaci A. Doporučuji také zvážit publikování textu či jeho částí.

Doporučení k obhajobě:

Na práci shledávám jediný závažnější nedostatek – realizace lekcí by zasloužila větší výzkumnou „výtěžnost“. Pracujete metodami akčního výzkumu, které vyžadují dohledávání důkazní opory pro zevrubnou reflexi. Napadá vás, jakým způsobem by bylo možno ještě „důkazněji“ potvrdit (či vyvrátit), že dramatické metody jsou skutečně dobrým nástrojem k tomu, aby bylo literární dílo poznáno?

Jak byste zhodnotila současný stav didaktiky literární výchovy na středních školách, její hlavní tendence, témata apod. ? Obě východiska, k nimž se v práci vztahujete, jsou z počátku milénia – je tato diskuse stále živá?

Na s. 54 se odkazujete k teorii synopticko – pulzačního modelu Dalibora Turečka.³ Je nějak významný i pro Vaši práci pedagoga literární výchovy? Promítl se do přípravy vašich lekcí?

---

² Jako malé doporučení bych vzhledem k autorkou prezentované strategii procesu doporučil k přečtení (možná více než svou Literaturu v akci) knihu Veroniky Rodové *Dramatická výchova ve službách dějepisu.* (RODOVÁ, Veronika. *Dramatická výchova ve službách dějepisu: vzdělávací potenciál tematické kooperativní výuky.* 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 179 stran. ISBN 978-80-210-7593-1.) Myslím, že by v této knize našla větší pojítka s tím, jak pracuje s dramatickovýchovnými postupy ve svých lekcích.

³ Blíže např. *World Literature Studies*, 3, 2011.